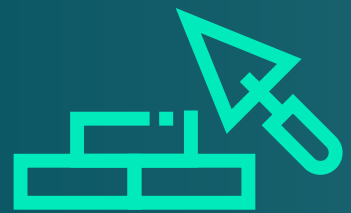

Cirkulär rapport 2025

Innehållsförteckning

Inledning	3
Circular Sweden	4
Politiska rekommendationer för ökad cirkularitet	5
Axfood	8
Coca-Cola Europacific Partners Sverige	11
Electrolux	14
H&M	17
IKEA	20
Svenska Retursystem	23
Tarkett	26
White Arkitekter	29
Återvinningsindustrierna	32

Inledning

Det brådskar att ta steget från en linjär till en cirkulär ekonomi för att bidra till en hållbar framtid. Fortfarande har Sverige långt kvar till en resurseffektiv användning av produkter och material.

Circular Sweden är ett företagsforum som driver utvecklingen av cirkulära produkt- och materialflöden framåt. Företagen inom Circular Sweden arbetar aktivt för en snabbare utveckling mot en cirkulär ekonomi och vill vara föregångare inom resurseffektivitet och klimathänsyn.

Sverige ska vara ett internationellt föredöme inom cirkulära materialflöden och driva utvecklingen framåt internationellt. Denna rapport visar hur företagen i Circular Sweden arbetar för att bidra till utvecklingen av cirkulära produkt- och materialflöden och vilka mål vi har satt upp i våra respektive verksamheter. Vi lyfter fram aktiviteter för att nå målen, några utmaningar och viktiga förutsättningar för att fortsätta utveckla mer cirkulära produkter, tjänster och affärsmodeller.

Men för att få lönsamhet i cirkulära affärsmodeller krävs också stöd från politiska beslutsfattare. Därför lämnar vi över sju gemensamma politiska rekommendationer för ökad cirkularitet i Sverige såväl som på EU-nivå. Om förslagen blir verklighet kommer utvecklingen mot en mer cirkulär framtid att gå både lättare och snabbare.

Rapporten riktar sig främst till beslutsfattare i Sverige, men är också av intresse för alla som vill få en inblick i hur svenska företag arbetar med utmaningen att ställa om till en cirkulär ekonomi. Vi hoppas att den här rapporten ska ge inspiration och leda till dialog med både de företag och samhällsaktörer som eftersträvar ökad cirkularitet och med de politiker och tjänstemän som arbetar med att utveckla, förhandla och implementera politik för en cirkulär ekonomi i Sverige.

EU-lagstiftning skapar förutsättningar

Under de senaste åren har EU tagit flera avgörande steg för att främja en cirkulär ekonomi. Vi står nu inför en kritisk fas där implementeringen av dessa initiativ blir avgörande för att uppnå målet om ett koldioxidneutralt och hållbart samhälle senast 2050.

EU har en viktig roll i att skapa förutsättningar för en omställning. EU:s harmoniserade lagstiftning och strategiska initiativ är centrala för att driva på den cirkulära omställningen. En betydande del av lagstiftningen som driver på cirkulär ekonomi, inklusive områden som ekodesign, kemikalier och avfallshantering, fastställs på EU-nivå. Denna harmonisering skapar enhetliga regler och standarder, vilket underlättar för företag att verka över gränserna och stärker konkurrenskraften inom unionen.

Det är viktigt att Sveriges politiker är aktivt pådrivande i aktuella och framtida EU-förhandlingar, exempelvis för krav på design för lång livslängd och återvinningsbarhet och fler krav på användning av återvunnet material i produkter. Det är även viktigt med ökade resurser för marknads kontroll och efterlevnad av det nya cirkulära regelverket.

Circular Sweden

Circular Sweden samlar företag med höga ambitioner för cirkulära produkt- och materialflöden. Inom ramen för detta arbete har vi valt ut fyra flöden med stor klimatpåverkan.

Målsättningen för Sverige som Circular Sweden arbetar för är att Sverige senast 2030 ska vara ett internationellt föredöme och driva utvecklingen internationellt. Målet för år 2040 är att den cirkulära ekonomin har förändrat samhället i grunden och möjliggjort värdeskapande utan stort behov av ändliga råvaror.

Circular Sweden vill driva utvecklingen av cirkulära produkt- och materialflöden framåt. Inom ramen för detta arbete har vi valt ut fyra flöden med stor klimatpåverkan; plast, textil, bygg och elektronik. Dessa flöden har olika cirkulära utmaningar och tillsammans identifierar vi åtgärder som bidrar till att överkomma flera av utmaningarna. Exempelvis används det årligen ungefär 1,3 miljoner ton plastråvara, 114 000 ton nya textilier, 3,3 miljoner ton stål och 3 miljoner ton cement samt närmare 80 000 ton elektronikprodukter i Sverige. Det är en omfattande användning av nya råvaror och när produkter och material är uttjänta är det en stor del av dem som inte nyttjas resurseffektivt.

Medlemmarna i Circular Sweden bidrar enskilt och tillsammans för följande mål till 2030:

- Värdeförlusterna i Sveriges materialflöden har halverats.
- Det har skapats en samsyn kring cirkulära begrepp och mätmetoder som möjliggör en effektivare omställning.
- Sverige har fått en tydlig lagstiftning som möjliggör för företag att äga sina restprodukter, ta ansvar för sin värdekedja och med bättre lönsamhet cirkulera mer av sitt material.
- Återvunna råvaror har blivit konkurrenskraftiga med primära och har en hög efterfrågan.
- Alla samhällsaktörer ställer krav på förnybara, återanvändbara, återvunna och återvinningsbara råvaror, produkter och materialflöden.

Politiska rekommendationer för ökad cirkularitet

För att få lönsamhet i cirkulära affärsmodeller behövs stöd från politiska beslutsfattare. Detta är sju av våra viktigaste politiska rekommendationer för ökad cirkularitet.

7 politiska rekommendationer

1. Inför krav på design för lång livslängd och återvinning
2. Inför fler krav på andel återvunnet material i produkter
3. Stärk de ekonomiska incitamenten för ökad cirkularitet
4. Utveckla nya kriterier och ge ett ökat stöd för cirkulär upphandling
5. Stärkt kemikaliekontroll och spårbarhet i värdekedjan
6. Inför frival så att företag kan förädla sitt avfall
7. Öka resurserna för tillsyn och efterlevnad av produkt- och avfallslagstiftning

1. Inför krav på design för lång livslängd och återvinning

Inom aktuella och kommande förhandlingar om EU-lagstiftning behöver regeringen fortsatt driva på för cirkulära krav på design för att förlänga produkters livslängd och återvinningsbarhet. Även nationellt bör cirkulära designkrav ställas inom ramen för flera lagstiftningar. Exempelvis bör delar av Plan- och bygglagen och byggregler ses över för att premiera bevarande, cirkulär design och återanvändning i planering samt i ny- och ombyggnation.

Motivering: *En mer effektiv resursanvändning kan begränsa vår klimat- och miljöpåverkan avsevärt. Det är viktigt med krav i designstadiet för produkter i både aktuella, kommande och framtida förhandlingar om EU-lagstiftning eftersom det möjliggör för längre livslängd, reparerbarhet och återvinningsbarhet. I samband med att nya designkriterier ska tas fram för*

olika produktgrupper i delegerade akter till EU:s ekodesignförordning (ESPR) måste det därför ställas hårdare krav på detta. Två andra exempel på lagstiftning där regeringen fortsatt behöver driva på för krav är EU:s byggproduktförordning (CPR) och förordningen om uttjänta fordon (ELV).

2. Inför fler krav på andel återvunnet material i produkter

Krav på andel återvunnen råvara i produkter, s.k. kvotplikter, bör införas för material som inte cirkulerar effektivt på marknaden. Vid implementering av kvotplikter är det även viktigt att det finns krav på tredjeparts-certifiering, dvs en oberoende bedömning, och standardiserade samt vetenskapligt baserade mätmetoder för återvunnet material, så att tillämpningen harmoniseras i EU. Kraven på andel återvunnet material i produkter bör

öka successivt men också ta hänsyn till hur tillgången på återvunnen råvara utvecklas över tid.

Motivering: *Det finns en stor potential för utsläppsminskningar genom ökad användning av återvunnet material som ersätter primära material. För vissa material, så som metaller går det t.ex. att spara upp till 95 procent koldioxid. Fler krav på andel återvunnet material i nya produkter kan driva på insamlingen, öka efterfrågan och göra återvunnet material mer konkurrenskraftigt, vilket skapar en marknad för återvunna material och möjliggör cirkulära kretslopp. Återvunnet material kan även med fördel användas till samma produkt igen i en sluten cirkulär loop med bibehållen materialkvalitet när detta är möjligt. Krav på andel återvunnet material behövs i aktuella, kommande och framtida förhandlingar om EU-lagstiftning, t.ex. ekodesignförordningen (ESPR), förordningen om uttjänata fordon (ELV), hållbarhetsdirektivet (CSRD) och taxonomin. Det finns också möjligheter till krav på andel återvunnet material i byggproduktförordningen (CPR) genom t.ex. de standarder som kommer tas fram.*

3. Stärk de ekonomiska incitamenten för ökad cirkularitet

Ekonomiska incitament som jämnar ut prisskillnaden mellan primär och återvunnen råvara, och mellan nytilverkad och återanvända produkter och material behövs. Primär råvara är ofta billigare än återvunnen.

Motivering: *I brist på prissättning som återspeglar produkters och råvarors negativa miljö- och klimatpåverkan, behövs incitament som främjar cirkulära lösningar. Införandet av ekonomiska incitament kan stärka konkurrenskraften för återanvändning, återvunna råvaror och cirkulära affärsmodeller. Återvunnen plast är ett exempel som ofta är dyrare att använda jämfört med primär plast.*

Vi lyfter 3 konkreta förslag:

- **Reducera moms på begagnade produkter och reparationer**

Idag sker dubbelbeskattning genom att begagnade produkter beläggs med 25 procent moms varje gång de sätts ut till försäljning. Detta skapar negativa ekonomiska incitament för återanvändning, och för att gynna cirkulariteten för begagnade varor bör momsen sänkas. Reparationer av varor kan t.ex. förlänga produkters livslängd och ge dem ett nytt liv på marknaden. År 2023 höjdes skatten på reparationer från 6 till 12 procent. Momshöjningen har medfört ökade reparationskostnader för konsumenter vilket följs av minskad lönsamhet och möjlighet att bedriva reparationsservice för företagen. Momsen på reparationer

bör därför återigen sänkas från 12 till 6 procent, alternativt tas bort helt.

- **Utred möjligheterna till sänkt skatt på cirkulärt arbete**

Återanvändning och materialåtervinning är ofta mer arbetskravintensiva än linjära industrier, då dessa affärsmodeller i regel kräver mer manuell hantering. År 2022 föreslog Världsbanken en skatteväxling från arbete till material och insatsvaror för att ytterligare stärka marknadsförutsättningarna för den cirkulära ekonomin. Regeringen bör därför tillsätta en utredning som ser över möjligheten att införa ett nytt cirkulärt avdrag på arbetsgivaravgiften för arbete med insamling, sortering, återanvändning och återvinning.

- **Utred möjligheten att stödja cirkulär logistik och lagerhållning**

Ett stort hinder för cirkulära flöden är att återanvändning och återvinning ofta kräver omfattande logistik och lagerhållning. Detta driver på kostnader och det kan vara svårt att nå lönsamhet i företagens cirkulära flöden. Inte minst gäller det återanvändning och återvinning av textil, plast och byggmaterial. Det bör därför utredas hur lönsamheten i lagerhållning och logistik kan öka så att cirkulära affärsmodeller stärks.

4. Utveckla nya kriterier och ge ett ökat stöd för cirkulär upphandling

Upphandlingsmyndigheten bör få i uppdrag att utveckla fler cirkulära upphandlingskriterier samt göra en satsning på tydligare vägledning och informationsspridning. Sverige bör också verka för ett större fokus på cirkulär upphandling när EU:s upphandlingsdirektiv ska revideras med start 2025.

Motivering: *Det finns en stor outnyttjad potential i att använda offentlig upphandling som ett strategiskt verktyg i omställningen till cirkulär ekonomi. Den offentliga upphandlingen omsätter nästan 900 miljarder kronor per år. Det behövs fler incitament för, och krav på, att vikta miljöfaktorer högre i offentlig upphandling så att upphandlingen styr mot minskade klimatutsläpp och ökad resurseffektivitet. I dagsläget finns några möjligheter genom ett par utvecklade cirkulära kriterier men de är för få och tillämpas inte i stor skala på marknaden.*

Vi lyfter 2 konkreta förslag:

- **Utveckla fler upphandlingskriterier för återanvändning och återvunnet material**

Det finns behov av att utveckla Upphandlingsmyndighetens befintliga cirkulära upphandlingskriterier ge-

nom uppdrag att ta fram ytterligare kriterier, både för produkter och tjänster. Inte minst när det kommer till krav på återanvändning, reparerbarhet och minimum andel återvunnet material i produkter för att driva på en cirkulär ekonomi. Möjligheten att upphandla återvinningsbara produkter när insamlingssystem finns tillgängliga bör också inkluderas. För cirkulära upphandlingskriterier efterfrågar företagen även tydligare vägledning och stöd så att dessa kan användas i högre utsträckning på marknaden.

- **Utveckla fler kriterier för funktionsupphandling**

Upphandlingsmyndigheten bör få i uppdrag att ta fram kriterier och vägledning för att nå en ökad funktionsupphandling. Genom att upphandla en funktion, som t.ex. en arbetsplats för tio personer med låg klimatpåverkan, istället för att specificera enskilda produkter och material, så kan möjligheter till nya mer cirkulära och klimateffektiva lösningar skapas då exempelvis återanvändning möjliggörs i större skala. Upphandlingen kan på så vis sätta fokus på resurseffektivitet och klimatnytta genom att undvika begränsande faktorer såsom specifika mått och detaljer.

5. Stärkt kemikaliekontroll och spårbarhet i värdekedjan

För att motverka importen av otillåtna ämnen som idag försvårar cirkulära flöden behöver Kemikalieinspektionen få ett förstärkt och tydligare uppdrag att informera allmänheten om hälso- och miljöriskerna med importen och dessa otillåtna ämnen. Samverkan kring spårbarhet behöver stärkas mellan olika aktörer längs hela värdekedjan och EU:s kommande produktpass behöver möjliggöra utbyte mellan företag kring kemikalieinnehåll.

Motivering: *En stor utmaning för cirkulära flöden är den ökande direktimporten av varor från tredjeland till Sverige och EU av privatpersoner. Sådana importerade produkter innehåller ofta skadliga ämnen som är förbjudna på den europeiska marknaden, vilket tillsammans med produktsammansättningen kan riskera att påverka återvinningsbarheten. För att på ett säkert sätt cirkulera produkter och material behövs spårbarhet och transparens längs med hela värdekedjan för information om vad produkter innehåller, vilket förhoppningsvis möjliggörs av kommande produktpass på EU-nivå. Det behövs även samverkan kring spårbarhet mellan olika aktörer längs med hela värdekedjan. I samband med detta krävs det resurser för marknadskontroll och tillsyn, se rekommendation nr 7.*

6. Inför frival så att företag kan förädla sitt avfall

Ett så kallat »frival« behöver införas för att företag ska ges rätten att utforma egna cirkulära lösningar för sitt avfall. I betänkandet Äga avfall – en del av den cirkulära ekonomin presenterades förslaget om frival som lösning 2021 och reformen skulle därför kunna införas utan ytterligare analys av regeringen.

Motivering: *För att möjliggöra innovation och investeringar i cirkulära lösningar behöver företag ges större råddighet kring det avfall som uppkommer i verksamheten. Idag kan ett företag inte förädla sitt eget avfall eller använda det som resurs i egen verksamhet om det ingår i det kommunala avfallsmonopolet. Det skapar även problem eftersom det innebär dialog med 290 kommuner om samma typ av lösning. Införande av ett frival är efterfrågat bland många företag med höga cirkulära ambitioner och skulle möjliggöra storskaliga cirkulära lösningar.*

7. Öka resurserna för tillsyn och efterlevnad av produkt- och avfallslagstiftning

Tillsynen behöver stärkas, vara likvärdig i hela landet, och de aktörer som inte tar sitt ansvar behöver ställas till svars. Regeringen behöver avsätta mer resurser i statsbudgeten för stärkt tillsyn i praktiken av rådande avfallslagstiftning och efterlevnad av EU:s nya cirkulära regelverk.

Motivering: *Stora miljövinster kan åstadkommas om lagstiftning nationellt och från EU, som t.ex. producentansvaret och befintliga sorteringskrav, efterlevdes i större utsträckning på marknaden. Särskilt viktigt med tillsyn och efterlevnad gäller t.ex. för förpackningsförordningen (PPWR), engångsplastdirektivet (SUP), batteriförordningen, avfallsdirektivet (WFD), avfallstransportförordningen (WSR), ekodesignförordningen (ESPR) samt kommande förordningen om uttjänta fordon (ELV). Idag finns det oseriösa aktörer som inte tar ansvar och som brister i klimat- och miljöriktig hantering av materialet. Om oseriösa aktörer tillåts sätta produkter på marknaden som inte är förenliga med dagens regelverk, och därigenom kan dumpa priser så påverkar det lönsamheten för seriösa företag som vill skapa cirkulära affärsmodeller.*

Axfood

Axfoods cirkulära mål fokuserar på minskad och återvinningsbar plast och en minskning av matsvinnet. Åsa Domeij är hållbarhetschef på Axfood.

Hur arbetar ni med att gå till en mer cirkulär affärsmodell?

Några av våra nyckelfrågor för ökad cirkularitet är förpackningar, plast och matsvinn. Nästa steg behöver vara att gå från fokus på matsvinn i butik till de stora restflödena i tidigare leverantörsled och att arbeta för att så mycket som möjligt blir mat.

Utmaningar för ökad cirkularitet

Dagens styrmedel gynnar inte övergång till en mer cirkulär ekonomi

Idag är priset på återvunna råvaror ofta dyrare än på primära råvaror. Exempelvis är plast tillverkad av fossil råvara billigare än återvunna och biobaserade alternativ vilket påverkar företagets kostnader.

Svårt att få information om innehåll i förpackningsmaterial

Innehåll av kemikalier och föroreningar i förpackningar är ofta en utmaning och det är ibland svårt att få information om innehåll i det återvunna materialet från leverantörerna.

”Nästa steg behöver vara att gå från fokus på matsvinn i butik till de stora restflödena i tidigare leverantörsled och att arbeta för att så mycket som möjligt blir mat.”

← Åsa Domeij, hållbarhetschef på Axfood.

Bristande lönsamhet i att göra mat av restflöden

Det är svårt att få lönsamhet i att producera livsmedel av restflöden längre upp i värdekedjan eftersom det kräver satsningar på logistik, produktutveckling och nya system.

Förutsättningar som behövs**Primära fossila råvaror bör göras dyrare**

Ett exempel är plast. Primär fossil plast behöver få ett högre pris eftersom prisskillnaden mellan återvunna och primära plast ofta är stor, vilket inte gynnar utvecklingen mot mer cirkulära flöden.

Förbud mot olämpliga kemikalier

Det kommande beslutet mot förbud av bisfenoler i förpackningar välkomnas.

Möjliggör investeringsstöd för cirkulära satsningar

Det behövs investeringsstöd till produktionsanläggningar som tillvaratar restflöden i livsmedelskedjan eftersom det inte finns tillräcklig lönsamhet idag. Dagens klimatkliv fokuserar framför allt på klimatnytta och det behövs ett stöd som även räknar med andra miljönyttor.

Några aktiviteter Axfood arbetar med för att nå målen**Mer cirkulära förpackningar**

Systematisk genomgång av förpackningar för egna märkesvaror (EMV-förpackningar) för att tillsammans med leverantören byta ut de som inte är återvinningsbara eller tillverkade av återvunnet material. Löpande genomgång och dokumentering av att minska plasten i enskilda produkter, bland annat övergång till flow-pack när det gäller förpackningar med köttfärs.

Cirkulära mål**1. Minskad och återvinningsbar plast****a. Samtliga förpackningar ska vara återvinningsbara senast 2025.**

- Återvinningsgraden för tertiära förpackningar uppgick under 2024 till 96 procent för egna märkesvaror. Motsvarande resultat för sekundära och primära förpackningar var 99 respektive 96 procent.

b. Plastanvändningen ska minskas med 25 procent till 2025.

- Flera initiativ har genomförts för att minska plasten till förpackningar av egen märkesvara och flera åtgärder finns planerade för 2025.

c. Enbart återvunnet eller förnyelsebart förpackningsmaterial efter 2030.

- Målet är utmanande då återvunnen plast inte får, om den inte ingår i ett rent pantflöde, användas i direkt kontakt med livsmedel. Marknaden för förnybar eller återvunnen råvara i förpackningar till livsmedel har även utvecklats i långsammare takt än när vad som antogs när målet sattes.

2. Halvera matsvinnet till 2025 samt att matsvinnet ska vara max 0,7 procent till 2030.

- Under 2024 minskade andelen matsvinn till 0,9. I och med minskningen har Axfood uppnått halveringsmålet ett år i förväg, huvudsakligen beroende på fler donationer, ökad utförsäljning i butik och framgångsrik anpassning till det nya avfallsdirektivet.

Lyckad rutin för att skilja förpackningar från livsmedel

Ny rutin för alla koncernens lager och butiker för att uppfylla lagkravet att skilja förpackningar från livsmedel. Efter förberedelser och en pilotstudie infördes de nya rutinerna i samtliga butiker och lager. Inga dispenser behövde sökas. Rutinen har både bidragit till mindre matsvinn och ökad återvinning av förpackningar.

Donationer och utförsäljning

Allt fler lokala butiker inleder samarbeten för donering av livsmedel till välgörenhet, vilket bidrar till minskat matsvinn. Utökade satsningar på utförsäljning av varor med kort datum i butiker för att minska matsvinn.

Halverat matsvinn - ett år i förväg

Genom innovativa lösningar och samarbeten nådde Axfood under 2024 målet om att halvera matsvinn i koncernens butiker jämfört med basåret 2015. Utförsäljning av varor med kort datum, samarbeten med välgörenhetsorganisationer och nya avfallsrutiner bidrog till resultatet. De olika insatserna har inte bara minskat koncernens matsvinn utan också bidragit till en mer hållbar livsmedelskedja med mindre miljöpåverkan. Arbetet med att minska matsvinn fortsätter och under 2024 sattes ett nytt mål att matsvinn ska understiga 0,7 procent av livsmedelsomsättningen senast 2030. Det motsvarar en minskning med drygt 20 procent jämfört med årets nivå.

Coca-Cola Europacific Partners Sverige

Coca-Cola har ett globalt mål att varje såld flaska ska samlas in innan 2030 så att de kan återanvända materialet till nya förpackningar. Thérèse Sundberg är hållbarhetsdirektör.

Vad är er roll i den cirkulära omställningen?

Förpackningsfrågor har länge varit i fokus för hållbarhetsarbetet. Vi vill vara en samlande kraft och driva utveckling på riktigt för en cirkulär ekonomi. Vi har ett globalt mål att varje såld flaska ska samlas in innan 2030 så vi kan återanvända materialet till nya förpackningar. Även om vi i Sverige är bra på att panta så kan vi bli ännu bättre.

Utmaningar för ökad cirkularitet

Marknaden försvårar cirkulering av förpackningsmaterialet i slutna loop

Många förpackningar som pantas blir inte nya flaskor och burkar. Dryckesbranschen vill behålla materialet i det cirkulära pantsystemet, men flera andra aktörer köper materialet för att tillverka andra produkter, så som kläder, bilar och leksaker. Det gör att cirkulariteten bryts och plasten kan inte gå tillbaka till att vara i kontakt med livsmedel.

Tar tid att förändra konsumenters beteende

På längre sikt behöver nya system utvecklas för hur vi konsumerar dryck, t.ex. genom nya påfyllningsbara lös-

”Vi vill vara en samlande kraft och driva utveckling på riktigt för en cirkulär ekonomi. Även om vi i Sverige är bra på att panta så kan vi bli ännu bättre.”

ningar. Att bygga system som förändrar konsumenters beteende tar tid.

Lagstiftning om återanvändbara flaskor utmanar

Trots att det leder till en ökad klimatpåverkan kan dryckesbranschen enligt ny EU-lagstiftning komma tvingas att sälja återanvändbara flaskor framöver. Ett system för dessa flaskor kommer att behöva sättas upp.

Förutsättningar som behövs

Ökad samverkan med dryckesbranschen när lagstiftning utformas

De politiska målen och lagstiftningen måste utformas med tydligt cirkulärt perspektiv som grundas i långsiktighet med fokus på klimat och konkurrenskraft. Det är viktigt att inhämta näringslivets input i de cirkulära frågorna så att ny lagstiftning leder till minskade utsläpp och ökad cirkularitet i praktiken.

Incitament för 100% återvunnen plast behövs

Användning av 100 procent återvunnen plast bör uppmuntras och hinder för detta bör tas bort. Återvunnen plast är idag dyrare än jungfrulig plast.

Investeringar i kemisk återvinning

Sverige bör investera i kemisk återvinning för att komplettera mekanisk återvinning. Med både mekaniskt och

Cirkulära mål

1. Bort med onödigt material.

2. Öka mängden återvunnet material.

- 2024 var det 100 procent återvunnen plast i PET-flaskor, exklusive kork och etikett.

3. Varje såld flaska och burk ska samlas in senast 2030.

- 2023 pantades 86 procent av Coca-Colas flaskor och burkar.

kemiskt återvunnen plast i flaskan kan materialet cirkulera utan att tappa i kvalitet.

Några aktiviteter Coca-Cola arbetar med för att nå målen

Investeringar i ny återvinningsteknik

Investeringar görs i ny återvinningsteknik för depolymerisering. Det är en viktig teknik för att kunna fortsätta använda 100 procent återvunnet material utan att tillsätta primär råvara. Detta är viktigt för att kunna fortsätta använda 100 procent återvunnen plast i PET-flaskor.

Ökar andelen återvunnet material i glasflaskor

Under 2024 har Coca-Cola i Sverige gått över till 100 procent svensktillverkat glas med 60 procent återvunnet material och pappersetiketter för glasflaskor.

Kampanjer för ökad insamling

Tillsammans med partners uppmuntrar Coca-Cola i Sverige till ökad pantning och lanserade under 2024 kampanjen »Varje flaska räknas«.

Förpackningsfria lösningar testas

Cola-Cola i Sverige har lanserat nya dryckeskoncept och testat återfyllningsbara förpackningslösningar, bland annat i nöjesparker och restauranger där konsumenten kan fylla sitt glas eller flaska direkt.

Cirkulära innovationer

Coca-Cola investerar i nya innovationer. Till exempel i möjligheten att tillverka socker av luft.

Kampanj för att samla in fler flaskor och burkar

Den nationella kampanjen *Varje flaska räknas* lanserades 2024 för att uppmärksamma och uppmuntra medborgarna till ökad insamling av pant. Räckvidden för kampanjen var 2,7 miljoner människor och målgruppen var unga personer i åldrarna 18-24 år. Kampanjen genomfördes under maj-augusti 2024 och hade som mål att informera om pant och långsiktigt öka insamlingsgraden från dagens 86 procent till 100 procent 2030.

Electrolux

Electrolux vill erbjuda cirkulära lösningar med ett livscykelperspektiv i både utveckling, produktion, transporter och slutligen produktens användning. Annika Kühner är hållbarhetsexpert på Electrolux.

Hur arbetar ni med att gå till en mer cirkulär affärsmodell?

Ett av våra cirkularitetsmål är att öka användningen av återvunna material i våra produkter. Vi har redan tidigare dammsugare med stor andel återvunnen plastråvara. Men nu är det med stolthet vi kan presentera våra kylskåp med hela 70 procent återvunnen plastråvara i innermanteln. Efter flera års utveckling har vi lyckats ta fram en produkt med råvara från återvunna kylskåp som möter de hygienkrav som ställs vid matvarukontakt.

Utmaningar för ökad cirkularitet

Kostnaden för återvunnet material

Det är ofta dyrare att använda återvunnet material jämfört med primär råvara och över tid blir ett osäkert kostnadsläge en utmaning.

Svårt få en helhetsbild för klimatpåverkan från värdekedjan

Återvinning kräver mycket transporter och det är utmanande att få en helhetsbild för den totala klimatpåverkan idag. Det behövs data från hela värdekedjan för att möjliggöra korrekt spårning av fotavtrycket.

”Det är med stolthet vi nu kan presentera våra kylskåp med hela 70 procent återvunnen plastråvara i innermanteln.”

← Annika Kühner, hållbarhetsexpert på Electrolux.

Design för demontering och konsumenters preferenser krockar

Idag finns flera designrelaterade utmaningar när det gäller att konstruera och designa produkter för att vara lätta att demontera. Ett exempel är konflikten mellan konsumentens önskan om att de inte vill se skruvar och skarvar för enkel rengöring och ha ett stilrent utseende på produkten ställt mot behovet av lättillgängliga skruvar och snäppen för demontering.

Förutsättningar som behövs

Stöd för förändrade leveranskedjor i ett cirkulärt kretslopp

Det behövs stöd för de förändringar av leveranskedjor som krävs för cirkulära kretslopp. Idag har inte återförsäljare och tillverkare den infrastruktur som krävs för att först ta emot, sen kontrollera och slutligen sälja vidare produkter för återanvändning. Ett sådant flöde kräver både anpassad kompetens och en ny logistisk infrastruktur.

Cirkulära mål

Electrolux har formulerat nio löften som täcker alla affärsområden, i syfte att uppnå koldioxidneutralitet i verksamheten till 2030. Ett av dessa har ett särskilt fokus på cirkularitet: Electrolux lovar att erbjuda cirkulära lösningar med ett livscykel-perspektiv i både utveckling, produktion, transporter och slutligen produktens användning.

Electrolux har flera cirkulära mål:

1. Öka produkters livslängd genom att erbjuda service till fast pris.
2. Öka användningen av återvunna material både i förpackningar och i produkterna med en ambition att nå en andel av 35 procent återvunnet material (för plast och stål) i produkterna 2030.
3. Utveckla och lansera lösningar för minskad mängd EPS-plast i förpackningar.
4. Utveckla och lansera återvunnen råvara i förpackningar.

Ekonomiska incitament för reparationer

Det behövs ekonomiska incitament för reparationer, exempelvis genom sänkt moms. Återbrukade produkter borde vara befriade från både moms och kemikalieskatt, för att undvika dubbelbeskattning.

Förbättrad tillsyn

Bättre tillsyn av befintliga regler, harmoniserad lagstiftning och en mer resursfokuserad avfallslagstiftning behövs om cirkulariteten ska öka.

Några aktiviteter Electrolux arbetar med för att nå målen**Fokus på design**

Fortsatt fokus på design för återvunnen råvara, design för

hållbarhet, reparerbarhet och design för återvinning och återanvändning. Ett exempel är att Electrolux fasta pris på service lett till att fler väljer att reparera sin produkt.

Fler kylprodukter med återvunnen plast från återvunna kylprodukter

Efter att Electrolux lanserade det första kombiskåpet med återvunnen plast i innermanteln under 2023 så har andelen kylar och frysar med återvunnen plast från återvunna kylprodukter i innermanteln ökat under 2024.

Användningen av återvunnen plast ökar

Electrolux ökar användningen av återvunnen plast i produkterna för varje år. 8 600 ton återvunnen plast användes i 2023 års produktion. Det kan jämföras med 7 900 ton som användes år 2022.

Äntligen kylskåp med återvunnen råvara från återvunna kylskåp

Efter flera års utveckling har Electrolux tagit fram en produkt med plastråvara från återvunna kylskåp. En stor utmaning har varit att uppnå samma egenskaper som vid användning av primär råvara bland annat med avseende på hållbarhet och utseende. En utmaning har varit att dölja eventuella orenheter i det återvunna materialet, till slut valdes en ljus silvergrå nyans istället för klassiskt vitt. Det visade sig i konsumenttester också vara det utseende som konsumenterna föredrar.

← Electrolux har tagit fram en produkt med plastråvara från återvunna kylskåp.

H&M

H&Ms ambition är att alla textila material ska vara återvunna eller hållbart framtagna 2030. Marcus Hartmann är Regional Head of Public Affairs & Sustainability på H&M.

Vad är viktigast just nu för att kunna gå till en mer cirkulär affärsmodell?

Ny EU-lagstiftning innebär att textilavfall ska samlas in från hushåll och framöver kommer det även lagkrav om införande av ett utökat producentansvar för textil. Just nu händer väldigt mycket och det är viktigt att de förändringar som sker verkligen leder till en mer cirkulär framtid. Lagstiftning är ett kraftfullt verktyg för förändring, och därför är det helt centralt att den blir tydlig, skapar en jämn spelplan och harmoniserar mellan olika marknader.

Utmaningar för ökad cirkularitet

Ny politik på textilområdet

Det är viktigt med tydlighet från politiken kring vägen framåt för cirkularitet och avfallshantering. Lagstiftningen som nu diskuteras och arbetas med kan ge stora positiva effekter, men den måste vara harmoniserad och skapa en jämn spelplan mellan olika aktörer inom textilbranschen.

Cirkulära affärsmodeller missgynnas när det kommer till moms

Ett exempel är den dubbelbeskattning som finns genom att aktörer betalar 25 procents moms varje gång en second hand-produkt säljs. Det skapar en lägre lönsamhet för cirkulära affärsmodeller med återanvända textilier.

”Just nu händer väldigt mycket och det är viktigt att de förändringar som sker verkligen leder till en mer cirkulär framtid.”

Förutsättningar som behövs

Justerade moms nivåer behövs för att skala upp återanvändning och reparationer

För att öka intresset och lönsamheten i återanvändning och reparationer behöver momsnivåerna justeras. Sänkt moms skulle stärka lönsamheten och få fler företag och konsumenter att söka sig till en cirkulär affär.

Utformningen av kommande producentansvaret behöver harmoniseras på EU-nivå

För att säkerställa att vi får ett producentansvar som leder till ökad cirkularitet behöver vi se harmoniserade regler när det utökade producentansvaret för textil i inför EU. Annars är risken stor för snedvriden konkurrens.

Några aktiviteter H&M arbetar med för att nå målen

Fortsätter utveckla Pre-Loved

Under 2024 har H&M lanserat Pre-Loved i två butiker i Stockholm, samt i fler butiker i andra städer i Europa. För

Cirkulära mål

1. Enbart återvunna eller hållbart framtagna material 2030.

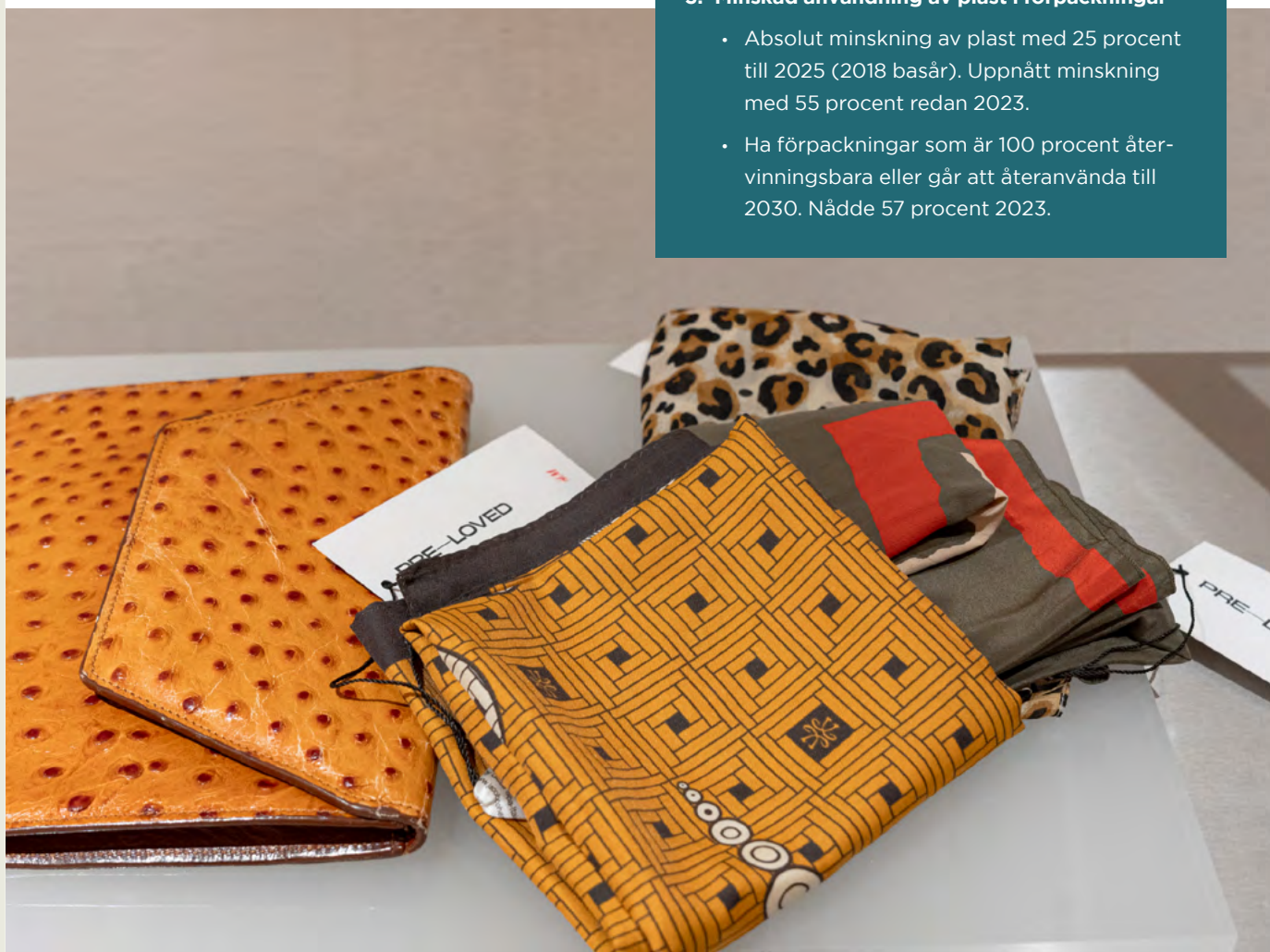
- Ett delmål är att 30 procent av alla material ska vara återvunna senast 2025.
- Idag är 85 procent av alla använda material i H&Ms produkter återvunna (25%) eller mer hållbart framtagna.
- All H&Ms bomull är ekologisk, återvunnen eller inhandlad via Better cotton initiative.

2. Ökad återvinning av förpackningar och innovation för återvinning av textilier.

- Användning av 100 procent återanvändbara, återvinningsbara eller komposterbara förpackningar till 2030. Just nu når H&M 79 procent.
- Genom investeringar lyfta innovativa lösningar för återvinning av textilier, bland annat genom bolaget Syre samt tidigare investeringar i bland annat Infinited Fiber och WornAgain.

3. Minskad användning av plast i förpackningar

- Absolut minskning av plast med 25 procent till 2025 (2018 basår). Uppnått minskning med 55 procent redan 2023.
- Ha förpackningar som är 100 procent återvinningsbara eller går att återanvända till 2030. Nådde 57 procent 2023.

att öka intresset för återanvändning genomförde H&M även en kampanj under hösten 2024. Den innebar att kläder från de senaste 20 årens designsamarbeten köptes tillbaka av H&M som i nästa steg gav kläderna nytt liv hos nya ägare.

Satsar på textilåtervinning av polyester

Under 2024 lanserade H&M Group, tillsammans med Vargas Holding, bolaget Syre – ett bolag som ska skala upp

textilåtervinning av polyester. Detta är ett viktigt steg för att minska textilbranschens beroende av primär polyester.

Minskar användningen av plast i förpackningarna

H&M kommer fortsätta att minska mängden förpackningsmaterial för produkterna och skifta till återanvändbara lösningar där det är möjligt. Där plast används kommer andelen återvunnen och återvinningsbar plast öka.

H&M fortsätter att utveckla Pre-Loved

Under 2024 har H&M lanserat Pre-Loved i två butiker i Stockholm, online samt i fler butiker i andra städer i Europa. Intresset för second hand ökar och det, tillsammans med sänkt moms, skapar bra förutsättningar för att öka cirkulariteten.

IKEA

IKEA jobbar aktivt med cirkularitet och har fyra strategiska mål för att nå en cirkulär verksamhet senast 2030. Johanna Nordell är hållbarhetschef på IKEA Sverige.

Hur arbetar ni med att gå till en mer cirkulär affärsmodell?

Det är inget som görs i en handvändning. IKEA bär ett stort ansvar för att, tillsammans med andra aktörer, driva på utvecklingen och möjliggöra innovationer inom det cirkulära området. Vi kan komma på svaren tillsammans, när vi samarbetar och använder våra resurser på klokast möjliga sätt. Det är det som jag tycker är så kul med hållbarhet - vi måste samarbeta med andra företag och över gränserna för att hitta nya lösningar.

Utmaningar för ökad cirkularitet

Hindrande avfallslagstiftning

Avfallslagstiftningen innebär idag begränsningar som försvårar cirkulära materialflöden. Utan full rådgighet över avfallet så minskar incitamenten att driva innovation. Den bristande harmoniseringen av regelverk mellan kommunerna skapar även ineffektiva arbetssätt.

Ökad logistik driver kostnader

Logistik är en nyckelfaktor för att få lönsamhet i de cirkulära affärsmodellerna. Den ökade logistiken driver kostnader jämfört med linjära affärsmodeller.

”IKEA bär ett stort ansvar för att, tillsammans med andra aktörer, driva på utvecklingen och möjliggöra innovationer inom området.”

← Johanna Nordell, hållbarhetschef på IKEA Sverige.

Samma momssats på nya produkter som på second hand

Idag är det samma momssats på nya produkter som på second hand, vilket innebär en dubbel beskattning. Detta försämrar lönsamheten för cirkulära affärsmodeller med återanvändning av möbler och textilier.

Förutsättningar som behövs**Moderniserad avfallslagstiftning**

Verksamheter behöver få ökad rådighet över sitt avfall. En lagstiftning som möjliggör detta skulle öka incitamenten att driva på materialinnovationer och cirkulära lösningar för den egna verksamheten men även tillsammans med andra.

Ekonomiska incitament för ökad cirkularitet

Reducerad moms för återanvändning av produkter och reparationer behövs. Det skulle möjliggöra ökad lönsamhet och ett lägre pris för konsumenter. På så vis skapas

Cirkulära mål

För att nå en cirkulär verksamhet senast 2030 har IKEA fyra strategiska mål:

- 1. Göra det möjligt för kunderna att införskaffa, ta hand om och återanvända produkter på cirkulära sätt.**
- 2. Utforma varje produkt så att den från tillverkningen och framåt ska kunna återanvändas, renoveras och slutligen återvinnas.**
- 3. Att endast använda förnybara och återvinningsbara material.**
 - 2024 var ca 55 procent av sortimentet baserat på förnybara material och ca 17 procent på återvunna material.
 - Minst 98 procent av allt trä kommer från mer hållbara källor, och är antingen FSC-certifierat och/eller återvunnet.
- 4. Samarbeta och skapa affärssamarbeten för att främja en cirkulär ekonomi.**

ett större incitament för återanvändning och ett bättre resursutnyttjande samtidigt som konkurrensneutraliteten ökar mellan olika aktörer.

Harmonisering av lagstiftning för att kunna skala upp

Det är avgörande att kommuner inte har tolkningsskilljaktigheter kring den nationella lagstiftningen. Som ett företag med verksamhet i många länder behöver även harmonisering ske av lagstiftningen inom EU så att svenska företag får rätt förutsättningar och en starkare konkurrenskraft.

Några aktiviteter IKEA arbetar med för att nå målen

IKEA köper tillbaka sina produkter

IKEA erbjuder återköpservice, BuyBack, i alla varuhus. Produkterna säljs sedan i Cirkulärbutiken, som är en integrerad del av affären, med målet att förlänga produk-

ternas livslängd och ge dem nya hem. IKEA har sedan länge ett system där gratis reservdelar tillhandahålls åt kunderna för att möjliggöra förlängd livslängd på möbler och heminredning.

Test och samarbeten driver innovation

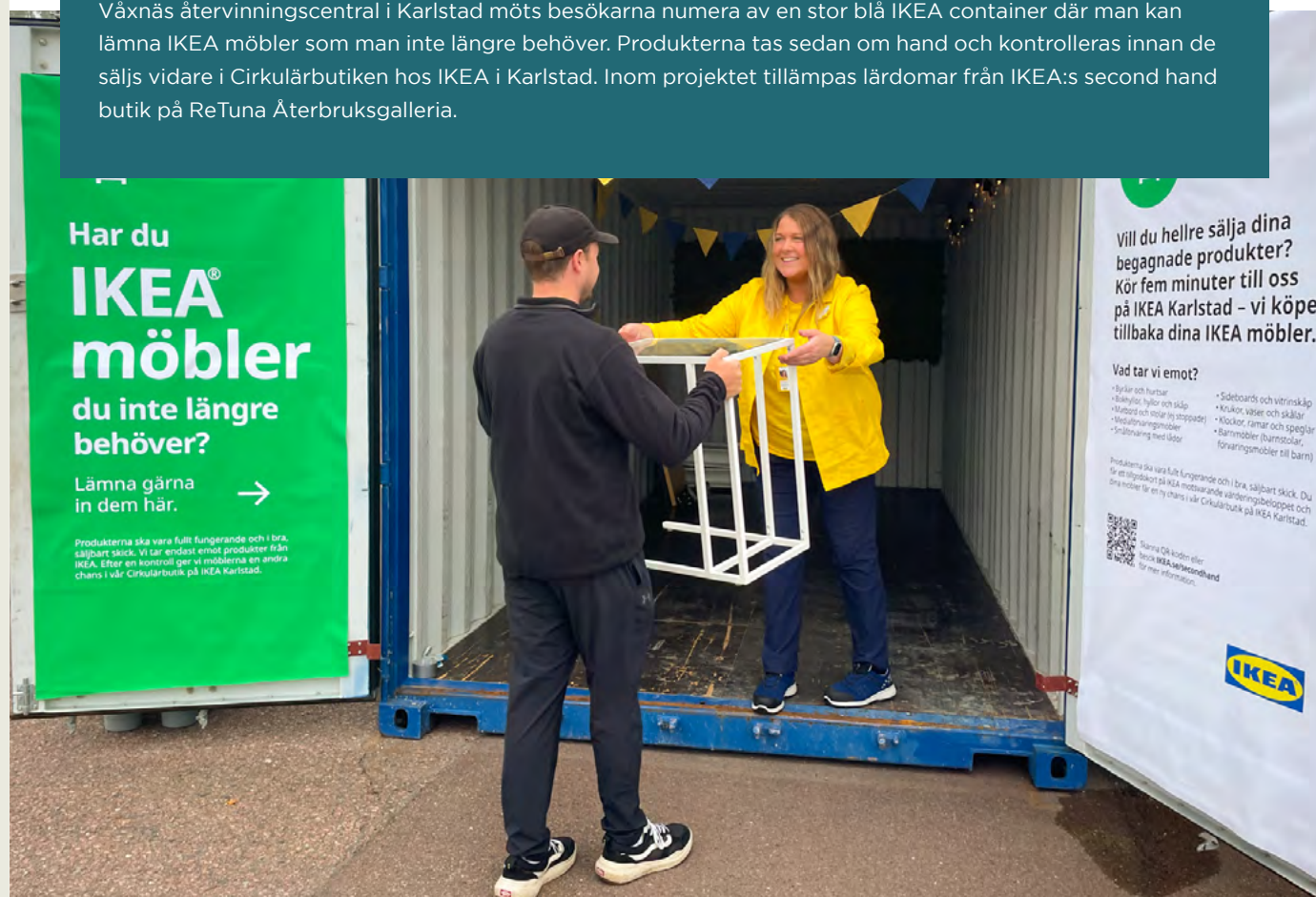
Ett exempel är IKEA:s second hand butik i ReTunas återbruksgalleria i Eskilstuna som är världens första IKEA second hand och en testarena för IKEA inom cirkulära affärsmodeller. Ett annat är i Göteborg där IKEA erbjuder second hand till små och medelstora företag tillsammans med en leverans- och monteringservice.

Strategisk plan för 2030 ger en gradvis ökad cirkularitet

Enligt en strategisk plan för 2030 lanseras löpande möbler och heminredning med gradvis ökad cirkularitet. Användning av förnybart eller återvunnet material, design för återvinning och möjligheten att förlänga möbels liv är centrala fokusområden för produkternas cirkularitet.

Ikea samarbetar med kommuner för att minska avfall och öka återanvändning

Ett samarbete mellan IKEA i Karlstad och Karlstads Energi ger gamla IKEA-möbler en andra chans. På Växnäs återvinningscentral i Karlstad möts besökarna numera av en stor blå IKEA container där man kan lämna IKEA möbler som man inte längre behöver. Produkterna tas sedan om hand och kontrolleras innan de säljs vidare i Cirkulärbutiken hos IKEA i Karlstad. Inom projektet tillämpas lärdomar från IKEA:s second hand butik på ReTuna Återbruksgalleria.

Svenska Retursystem

Svenska Retursystem är en partner för cirkulära varuflöden inom livsmedelsbranschen. Brita Forsström är kommunikationsansvarig på SRS.

Vad är er roll i den cirkulära omställningen?

Vi äger och hanterar ett cirkulärt system av pallar och lådor som levererar varor inom hela livsmedelsbranschens värdekedja. Vi möjliggör för våra kunder i livsmedelsbranschen att ta steget in i den cirkulära ekonomin och reducera sin klimatpåverkan. Ju fler företag som konverterar från engångsemballage och träpallar till våra cirkulära lådor och pallar, desto lägre blir branschens klimatpåverkan.

Utmaningar för ökad cirkularitet

Motsägelsefulla regelverk

Med alla nya förordningar, direktiv och standarder för återvunnet material som är aktuella och förhandlas inom EU samtidigt just nu, finns viss risk för motsägelsefulla regelverk som missgynnar användningen av återvunnet material och återvunnen plastråvara. Det finns ett behov av tydligare definitioner och certifieringar av exempelvis återvunnen plast och harmoniserade regelverk kring cirkulära system.

Risk för brist på högkvalitativ återvunnen plastråvara

Att ha en god kvalitet på plastråvaran är särskilt viktigt

”Vi möjliggör för våra kunder i livsmedelsbranschen att ta steget in i den cirkulära ekonomin.”

för tillverkning av förpackningar som måste uppfylla höga krav när det handlar om hygien och produktsäkerhet. Med ökade krav på att förpackningar ska tillverkas av återvunnet material finns en risk att det kan uppstå brist på den högkvalitativa återvunna plastråvara som är mest lämplig för produktion av Svenska Retursystems (SRS) lådor. Om inte återvinningen av plast ökar och en uppgradering från lägre till högre plastkvaliteter sker finns risk för högre priser på återvunnen plastråvara i framtiden.

Förutsättningar som behövs

Stötta befintliga cirkulära system

Det är avgörande att lagstiftningen stöttar upprätthållandet av redan befintliga och välfungerande cirkulära system och lösningar för förpackningar, och tar fram standarder som även underlättar för aktörer som redan kommit långt.

Cirkulära mål

1. **Ökade cirkulära varuflöden i livsmedelsbranschen.**
2. **100 procent återvunnet eller förnybart material i nytillverkade pallar och lådor 2030.**
3. **Netto noll koldioxidutsläpp till 2030, fossilfria inrikes transporter till 2025 och fossilfria utrikestransporter till 2030.**
 - För att minska klimatavtrycket i det cirkulära flödet jobbar Svenska Retursystem med det som har störst påverkan på verksamhetens klimatavtryck; tillverkningen av pallar och lådor, transporter samt driften av logistik-anläggningarna.

Fler incitament för mer högkvalitativ återvunnen plastråvara

Det behövs mer återvunnen plastråvara med hög funktionalitet, säkerhet, hållbarhet och livslängd framöver. Förutom tydlig lagstiftning och standarder är det viktigt med en ökad insamling och förbättrad utsortering av plastavfall för att skapa mer återvunnen plastråvara av hög kvalitet.

Krafttag för att bekämpa organiserad brottslighet

Cirkulär ekonomi baseras på tillit och transparens. Den organiserade brottsligheten etablerar sig alltmer inom det svenska näringslivet utgör ett hot för det cirkulära samhället. I och med att SRS lådor och pallar är försedda med pant är de stöldbegärliga och riskerar att utnyttjas inom den illegala handeln. Politiker och näringsliv behöver ta krafttag och gemensamt bekämpa den organiserade brottsligheten.

Några aktiviteter Svenska Retursystem arbetar med för att nå målen**Ökad andel återvunnen plast i lådor och pallar**

Idag används återvunnen plastråvara från SRS:s kasserade lådor och pallar. Om en låda eller en pall måste kasseras skickas den tillbaka till tillverkaren som maler ner plasten till

granulat och använder vid tillverkningen av nya lådor och pallar. Under 2025 har SRS ett fokus på att öka återvunnen plastråvara ytterligare vid tillverkningen av sina lådor.

Arbetar aktivt för ökade cirkulära varuflöden i livsmedelsbranschen

Genom att möjliggöra för kunder i livsmedelsbranschen att konvertera från engångsemballage och träpallar till SRS:s cirkulära lådor och pallar så minskar kundernas klimatpåverkan. När Dagab konverterade från träpallar till SRS pallar för frukt och grönt år 2023 minskade de sina utsläpp med över 100 ton koldioxidekvivalenter per år. Under 2024 minskade livsmedelsbranschens totala utsläpp med nästan 40 000 ton koldioxidekvivalenter tack vare att de är en del av retursystemet.

Maximera livslängden på lådor och pallar

SRS har ett stort fokus på att maximera livslängden på lådor och pallar och tar väl hand om dem för att de ska hålla länge. Pallarna används i snitt över 100 gånger och lådorna 150 gånger och båda har en genomsnittlig livslängd på 15 år. Om en pall eller låda går sönder lagas de alltid om det är möjligt.

Ny logistikanläggning möjliggör ökade cirkulära flöden

Under 2024 invigdes en topmodern logistikanläggning i Vaggeryd, söder om Jönköping. Anläggningen i Vaggeryd har blivit en viktig logistisk knutpunkt som möjliggör färre och kortare transporter, en ökad kapacitet jämfört med tidigare samt ökade cirkulära flöden i hela livsmedelsbranschen. Anläggningen har en kapacitet att tvätta 70 miljoner lådor och 4 miljoner pallar per år.

Tarkett

Genom att samla in gamla golv och installationsspill och använda det i tillverkningen av nya golv minskar Tarkett sitt CO2-utsläpp. Thibault d'Ortoli är nordisk hållbarhetschef på Tarkett.

Hur arbetar ni med att gå till en mer cirkulär affärsmodell?

Som ett av världens största golvföretag har vi ett särskilt ansvar för att driva omställningen till cirkulär produktion av byggmaterial. För att kunna nå vårt mål på 30 procent återvinna material så behöver vi samverka med våra kunder och andra aktörer i byggsektorn, och mer gammalt golvmaterial skickas tillbaka. Genom dialog kan vi hitta lösningar för att bidra till omställningen av byggindustrin som idag står för 37 procent av växthusgasutsläppen.

Utmaningar för ökad cirkularitet

Resurskrävande att få tillbaka gammalt golvmaterial för återvinning

Det är en utmaning att få tillbaka gammalt golvmaterial inför materialåtervinning trots att insamlingsystem har funnits länge och är kostnadsfria i Norden. Idag krävs mycket arbete från egna säljnätverk samt välvilja från kunder och samarbetspartners. En annan utmaning är otydliga regler vid gränsöverskridande avfallstransporter. Klimatbesparingspotentialen för materialåtervinning av plastinstallationsspill är stor, men byråkratin är otydlig och kostsam.

För lite tillsyn av befintliga avfallsregler

Trots att lagstiftningen idag säger att gammalt material i första hand ska återanvändas eller återvinnas så kommer

”Genom dialog kan vi hitta lösningar för att bidra till omställningen av byggindustrin som idag står för 37 % av växthusgasutsläppen.”

← Thibault d'Ortoli, nordisk hållbarhetschef på Tarkett

bara 30 procent av allt installationsspill från de plastgolv som säljs i Sverige tillbaka för återvinning. Det finns inte tillräcklig praktisk tillsyn av att en utförlig och lagenlig sortering genomförs vid byggarbetsplatser.

Brist på granskning av miljöpåståenden

Idag finns det många företag som kallar sina produkter återvinningsbara utan att följa definitionen på återvinningsbarhet som nämns i standarden ISO 14021. Ofta saknas system för insamling av gamla material och produkter efter användning i landet där företaget påstår att dessa är återvinningsbara. Att aktörer kallar produkter återvinningsbara trots att de inte är det i praktiken snedvrider konkurrensen på marknaden.

Cirkulära mål

1. 30 procent återvinna material i genomsnitt i produkter globalt till 2030

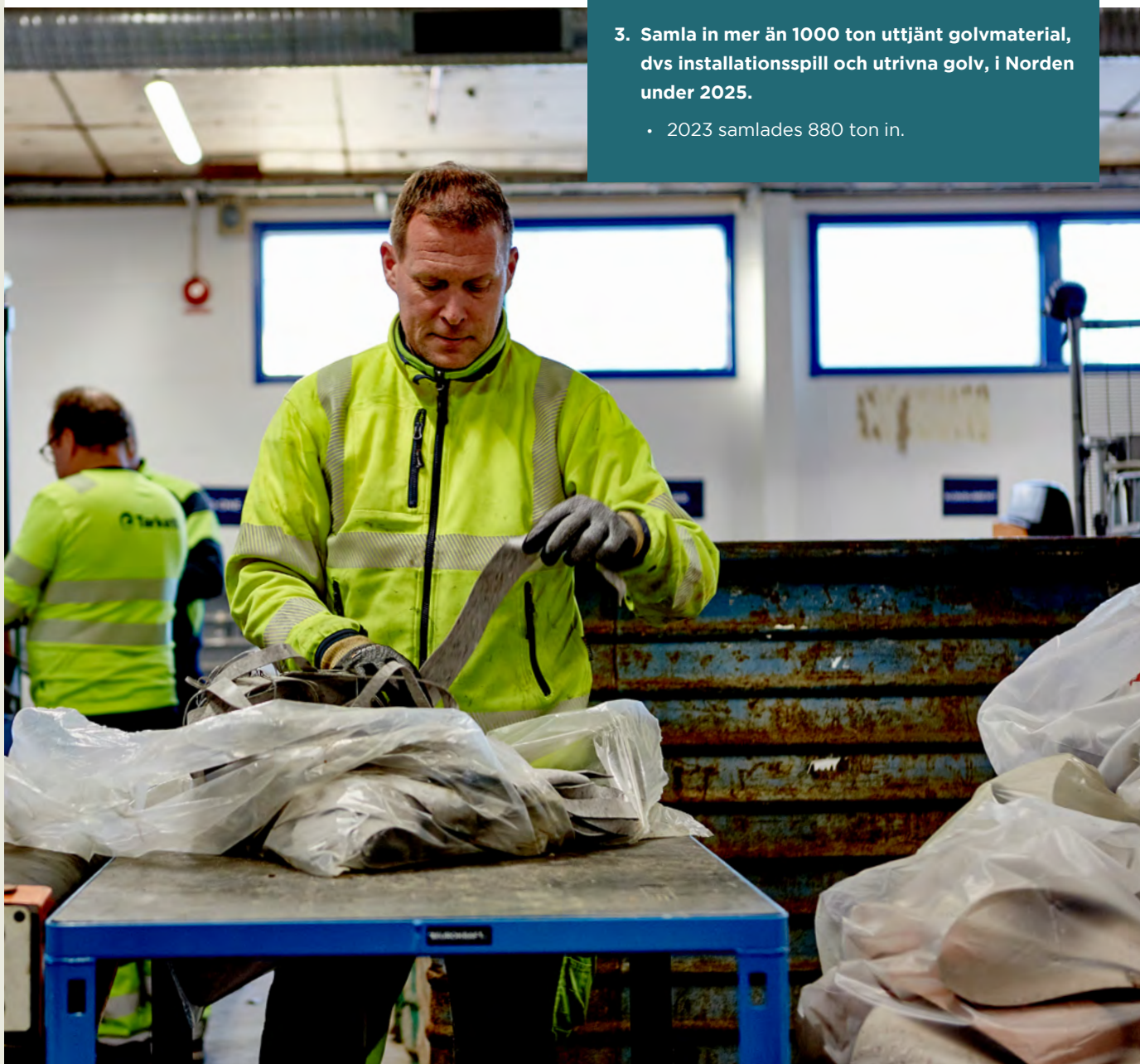
- 2023 innehöll Tarketts produkter 18 procent återvunnet material i genomsnitt, vilket är en ökning med 5 procent jämfört med 2020.

2. Minska globala CO₂-utsläppen med 50 procent i scope 1 & 2 till 2030 jämfört med 2019, och med 30 procent i hela värdekedjan, dvs scope 1, 2 & 3. Dessa mål är godkända av Science Based Target Initiative.

- 2023 minskade CO₂-utsläppen med 47 procent i scope 1 & 2 och med 18 procent i scope 1, 2 & 3.

3. Samla in mer än 1000 ton uttjänt golvmaterial, dvs installationsspill och utrivna golv, i Norden under 2025.

- 2023 samlades 880 ton in.

Förutsättningar som behövs

Mer cirkulära krav från bygg- och anläggningssektorn och offentlig upphandling

För att större volymer golvmaterial ska kunna återvinnas behöver fler företag och offentliga aktörer ställa krav på cirkulära byggmaterial och tjänster. Detta skapar en större efterfrågan som i sin tur möjliggör utvecklingen av fler cirkulära material. Några exempel är kvotpliktskrav på andel återvunnet material i byggprodukter, krav på mer utförliga materialinventeringar inför rivningar och renoveringar, samt krav på utökad sortering av bygg- och rivningsmaterial i fler fraktioner på byggarbetsplatser.

End-of-waste kriterier på EU nivå

Det behövs end-of-waste kriterier som beskriver när avfall upphör att vara avfall för att främja en cirkulär ekonomi. Sådana kriterier skulle exempelvis förenkla bedömningen av när avfall blir en ny produkt, logistiken för installationsspill och utrivna golv över gränserna samt möjliggöra storskalig återvinning genom återtag av material från fler länder.

Ökad tillsyn av befintliga regler

Förbättrad tillsyn behövs så att de regler som finns efterlevs, inte minst vad gäller sorteringskraven vid byg-

gande och rivning. Naturvårdsverket behöver arbeta mer med operativ tillsyn och för detta arbete behövs mer resurser.

Några aktiviteter Tarkett arbetar med för att nå målen

Har ett eget insamlingsprogram för att återta installationsspill och gamla golv

Tarkett erbjuder insamlings- och återvinningsprogrammet ReStart. I programmet tar Tarkett kostnaderna för skapandet av cirkulära materialflöden. Det innebär både identifiering, prover för analys, sortering, logistik och transport.

Materialåtervinner insamlade utrivna golv

Förra året tog Tarkett tillbaka 8000 kvm gammalt linoleumgolv från Svenska Kyrkans kontor i Uppsala och materialåtervann det. Projektet sparade 40 ton CO2 genom att förbränning undveks och behovet av primärt material minskade.

Nytt cirkulärt vinylgolv som halverar koldioxidavtrycket

Vinylkollektionen iQ Loop tillverkas av minst 65 procent post-konsument återvunnet Tarkett-material.

iQ Loop är Tarketts mest cirkulära kollektion

Tarkett lanserade produkten iQ Loop och kampanjen »Join the Loop« i februari 2024. iQ-loop är ett vinylgolv som tillverkas av minst 65 procent post-konsument återvunnet material som samlats in genom insamlingsprogrammet ReStart, vilket innebär ett mycket lågt koldioxidavtryck. En förutsättning för att kunna producera en kollektion med 65 procent återvunnet innehåll är att kunna använda alla typer av installationsspill och gamla golv. Detta innebär en begränsning i vilka färger kollektionen kunde få och därför blev den grå. Lyckligtvis är grå en av de mest efterfrågade färgerna på golv i Norden.

White Arkitekter

För White Arkitekter är transformation av befintliga miljöer, återbruk och omställning mot mer cirkulär arkitektur en nyckelfråga för att sänka klimatpåverkan för den byggda miljön. Anna Graaf är hållbarhetschef på White.

Vad är er roll i den cirkulära omställningen?

I Whites uppdrag utgår vi ifrån att i första hand bevara så mycket som möjligt, oavsett om det är kvarter, material eller möbler, att återbruka eller återvinna, men också att materialoptimera, skapa flexibla lokaler och se till att konstruktioner går att demontera och bygga om. Arkitektens roll är att bidra till att skapa något attraktivt och nytänkande av redan befintliga miljöer och material. Med vår breda expertis inom design, hållbarhet och projektledning kan vi ta ett helhetsgrepp om processen.

Utmaningar för ökad cirkularitet

Återbruk är ofta dyrare och osäkrare

Det är kostsamt att hantera återbruk, med demontering, lagring och transporter. Det är också osäkert vilken tillgång som finns på återbrukat material och när i tid det är tillgängligt. Det saknas fortfarande storskaliga lösningar för detta.

Idag är nybyggnad normen för processerna

Planerings-, projekterings- och byggprocessen är ännu inte anpassad för cirkulärt byggande, utan utgår ofta från nybyggnad. För cirkulärt byggande krävs nya typer av samarbeten i tidiga skeden, en större flexibilitet i detaljplaner och bygglov samt upphandling av tjänster på nya sätt, t.ex. arkitektens roll. Det är avgörande med samverkan mellan byggherre, projektörer och entrepre-

”Arkitektens roll är att bidra till att skapa något attraktivt och nytänkande av redan befintliga miljöer och material”

← Anna Graaf, hållbarhetschef på White Arkitekter.

nörer i tidigt skede, för att tydliggöra målbild och affärs-
mässiga förutsättningar.

Normer och juridik hindrar

Transformation av befintliga byggnader från t.ex. kontor
till bostäder, möter ofta hinder i form av fastighetsjuridik
eller byggnormer.

Förutsättningar som behövs

Incitament som stärker lönsamhet i återbruk och återvinning

Hantering av återbruk och återvinning behöver bli mer
lönsamt än att köpa in nya byggprodukter tillverkade av
primära råvaror. Inom återbruk medför arbetskraft, logis-
tik och lagring ökade kostnader.

Ökad efterfrågan på återvunnen råvara

Ett sätt att öka omställningen mot mer cirkulära mate-
rialflöden vore krav på ökad andel återvunnen råvara i
byggprodukter.

Krav på producenter att återta produkter

Ökade incitament eller krav på producenter att erbjuda
återtag av byggprodukter som är uttjänta, för renove-
ring eller återvinning. Detta vore ett sätt att säkerställa
att befintliga byggprodukter får nytt liv.

Cirkulära mål

1. 2030 är klimatpåverkan av byggmaterial
50 procent lägre än 2023.

- Delmål: 2027 är klimatpåverkan av material i
våra byggnadsuppdrag i genomsnitt 30 pro-
cent lägre än 2023*.

*Baseline: Boverkets medianvärden 2022.

Några aktiviteter White Arkitekter arbetar med för att nå målen

Transformation och återbruk i fokus

White beaktar alltid möjligheten att i första hand bevara,
transformera och återbruka det befintliga, både byggnader,
material och möbler.

Sätter klimatmål

White driver på så att det ska finnas klimatmål och utföras
klimatberäkningar i alla uppdrag.

Arbetar med material och utformning

White prioriterar material med lågt klimatavtryck, liksom material baserade på förnyelsebar eller återvunnen råvara. White skapar miljöer som går att förändra och därmed kan lokaler och byggnader stå sig över tid.

Utvecklar nya tjänster

White erbjuder och utvecklar tjänster som klimat- och återbrukssamordning och strategier för cirkularitet och klimat. Exempel på tjänster är att utföra inventeringar och analyser av återbrukspotential, upprätta strategier

och ta fram gestaltningskoncept. Att driva ett projekt med högt fokus på klimat, återbruk och cirkularitet kräver en helhetssyn och att olika discipliner samverkar, redan i tidigt skede.

Forskning och utveckling

Cirkulär arkitektur är prioriterat i företagets satsning på forskning och utveckling. White driver till exempel utveckling kring projektering för återbruk och cirkularitet, testar nya material och utforskar möjligheter med regenerativ arkitektur.

Återbruksprojektet Lumi gav låg klimatbelastning och kortare byggtid

I Kvarteret Lumi i Uppsala har White genomfört ett av Sveriges mest ambitiösa återbruksprojekt, som visar möjligheterna för cirkulär arkitektur i stor skala. I stället för att riva har ett kontorshus från 70-talet bevarats och istället byggts på och byggts om samtidigt som en stor andel av befintliga material har återanvänts. Betongstommen har bevarats, liksom till exempel gipsskivor, tegel, dörrar, radiatorer och elboxar. Resultatet är ett modernt labb- och kontorshus med mycket låg klimatbelastning. Genom det omfattande återbruket har Lumi ungefär hälften så stor CO2-belastning som ett motsvarande nybyggt hus skulle ha. Om man räknar klimatvinsten av att inte riva blir utsläppen ännu lägre. Dessutom innebär projektet en besparing av två års byggtid, med tidigare hyresintäkter som följd.

Återvinningsindustrierna

Återvinningsindustrierna arbetar aktivt med att öka återvinningen och användningen av återvunnet material i samhället. Ellen Einebrant är VD.

Vad är er roll i den cirkulära omställningen?

Branschorganisationens viktigaste drivkrafter är att skapa förutsättningar som möjliggör ökad återvinning och användning av återvunna material. Bland annat handlar det om att visa politik och myndigheter hur regelverk kan förbättras för en konkurrenskraftig marknad. Svensk återvinningsindustri är en växande och jobbskapande bransch som spelar en angörande roll i att förse industrin med inhemskt producerad råvara genom materialåtervinningen. På så vis bidrar branschen till både råvaruförsörjning och en minskad klimatpåverkan.

Utmaningar för ökad cirkularitet

Låg efterfrågan på det återvunna materialet

För många materialslag saknas det idag en efterfrågan på det återvunna materialet och då finns det inte lönsamhet i att återvinna det. Det är fortfarande långt kvar innan krav på återvunnet material i produkter och infrastruktur blir norm och offentlig upphandling efterfrågar idag återvunnet material i alldeles för liten omfattning.

Idag faller för många avfallsströmmar under kommunalt ansvar

Konkurrens driver kvalitet och leder till innovationer men idag råder kommunalt monopol på många avfallsströmmar. Det bidrar till att färre investeringar i innovativa återvinningsanläggningar kan göras eftersom återvinningsföretag inte kan räkna med att få tillgång till avfallet.

”Svensk återvinningsindustri är en växande och jobbskapande bransch som spelar en angörande roll i att förse industrin med inhemskt producerad råvara genom materialåtervinningen.”

← Ellen Einebrant, VD på Återvinningsindustrierna.

Stora kostnader för PFAS-sanering

Nya krav på rening av PFAS i vatten, mark och material ställer nya krav på investeringar i utveckling av reningsteknik. Ingen kan i dagsläget rena bort PFAS helt, men olika tekniker är under utveckling och kostnaderna för reningen är just nu omfattande för många återvinningsföretag.

Förutsättningar som behövs**Fler krav på användning av återvunnet material**

Idag är det ofta billigare att använda primära material i produkter än återvunna. Därför behövs krav på att använda återvunnet material i produkter både på nationell och EU-nivå för att öka efterfrågan. Det kommer stärka lönsamheten för materialåtervinning och möjliggöra investeringar i nya anläggningar.

Inför frival för att möjliggöra innovation och investeringar

Sverige har långtgående kommunala avfallsmonopol jämfört med andra länder och detta hämmar den cirkulära utvecklingen. Därför behöver ett så kallat frival införas, det vill säga rätten att välja avfallshämtare för det avfall som uppstår i olika verksamheter. Det

Cirkulära mål

1. **Ökad insamling, sortering och investeringar i teknikutveckling för en maximalt resurseffektiv och högkvalitativ materialåtervinning 2040.**
2. **Större volymer återvunnet material på marknaden som därmed kan öka användningen av återvunnet material i Sverige.**
3. **Förbättrade vägledningar, standarder, mätmetoder, certifieringar och upphandlingskriterier som främjar ökad materialåtervinning och effektiv användning av återvunna råvaror.**
4. **Minst 3 nya samarbeten årligen längs värdekedjan som ökar cirkularitet, minskar användandet av primära råvaror i samhället och minskar klimatpåverkan.**
5. **Utveckla och erbjuda fler återbrukstjänster på marknaden.**

skulle ge svenska företag större rådighet att skapa cirkulära strömmar av det avfall som uppkommer i verksamheten.

Effektivare tillståndsprocesser

Dagens väntetider under tillståndsprocesser är ofta långa och oförutsägbara vilket hindrar investeringar i materialåtervinning. Det behövs ökade handläggningsresurser för att möjliggöra effektivare tillståndsprocesser för både nya och förändrade tillstånd i avfallshantering. Dessutom behöver handläggningstiderna för gränsöverskridande avfallstransporter kortas ner för att möjliggöra en effektiv cirkulering mellan länder.

Några aktiviteter Återvinningsindustrierna arbetar med för att nå målen

Tagit fram en färdplan för fossilfri och cirkulär konkurrenskraft

Återvinningsindustrierna lanserade sin uppdaterade färdplan inom ramen för Fossilfritt Sverige under 2024. Ett syfte med färdplanen är att visa att återvunna material kan minska användandet av primära råvaror. Den innehåller både egna mål och åtaganden och uppmaningar till politiken och andra aktörer.

Utveckla strategier

Återvinningsindustrierna tar fram strategier för en ökad utsortering och högkvalitativ materialåtervinning för en rad relevanta material med målsättningar till år 2028, 2030 och 2040.

Samarbeten ökar användningen av återvunna råvaror

Ett exempel på samarbete som ökar användningen av återvunna råvaror är mellan OnceMore® och Lindex. OnceMore® från Södra tar fram en textilmassa gjord på textilavfall och skogsråvara och fram tills nu har Lindex producerat över en miljon plagg baserade på textilmassan. Ett samarbete mellan Sortera och Bonava minskar mängden brännbart avfall från byggarbetsplatser genom platsbesök och utbildningsinsatser, vilket resulterar i en ökad andel avfall som går till materialåtervinning.

Utvecklar och erbjuder tjänster som möjliggör ett ökat återbruk

PreZero och Wiklunds är två exempel på återvinningsföretag som utvecklat tjänster för att förenkla i återbruksledet. PreZero har utvecklat GoZero som med hjälp av artificiell intelligens matchar återbruk som blir över med den som behöver det. Wiklunds erbjuder ett koncept med återbruksbutiker som säljer begagnat material, som ofta är oanvänt, till reducerade priser, vilket bidrar till en ökad återanvändning.

Återvinningsföretag investerar i materialåtervinning

Flera av Återvinningsindustriernas företag har utvecklat cirkulära lösningar och teknik de senaste åren. 2023 öppnade REMONDIS en anläggning för återvinning av ljuskällor i Hovmantorp, där över 80 procent av materialen i ljuskällorna återvinns. Stena Recycling öppnade en storskalig batteriåtervinningsanläggning för litiumjonbatterier samma år, där en avancerad återvinningsprocess gör det möjligt att återvinna 95 procent av ett elbilsbatteri. I september 2024 invigde Ragn-Sells en ny återvinningsanläggning för planglas i Örebro som kan återvinna stora mängder fönsterglas till nya fönster.

